

Elvitatott magyar örökség

Bukarest kifárasztásra játszik az erdélyi magyarok vagyona visszaszolgáltatásának ügyében

Az uniós regula nem garantálja a tulajdonhoz való jogot, nem ír elő kötelezettségeket az őshonos nemzeti közösségek érdekeinek védelmében, az Európai Bizottság pedig igyekszik eltolni magától a kellemetlen ügyeket – derült ki a Kisebbségi Jogvédő Intézetnek a romániai restitúciót és a visszaállamosításokat fókuszba állító budapesti konferenciáján.

„Háborús állapotban van a magyar nemzetpolitika, Romániában visszalépés tapasztalható a restitúció, vagyis az ingatlan-visszaszolgáltatás terén” – állapította meg bevezetőjében Csóti György. A Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója elmondta, tíz hónapja gyűjtik az ezzel kapcsolatos diszkrimináció bizonyítékait, a munka eredményeként pedig petícióval fordulnak majd az Európai Parlamenthez, rábírandó az Európai Bizottságot arra, indítson kötelezettségszegési eljárást Románia ellen.

„Száz éve folyik az erdélyi magyarság tudatos elszegényítése, kezdve a magyar arisztokrácia és az egyházak földjeinek elvételével, amit a két világháború közti, formálisan többpártrendszerű demokrácia kérései között hajtottak végre” – mondta Vincze Gábor történész, az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark munkatársa, akitől megtudtuk, a második bécsi döntés után jelentős magyar tőkebefektetésre került sor a felszabadult és visszatért Észak-Erdélyben. A magyar állam támogatta az egyházakat, a szövetkezeteket, a magyar nyelvű lapokat, a kolozsvári magyar színházat, nagyszabású vasútfejlesztéseket és -építéseket indított. Egyszerűen igyekezett növelni az erdélyi magyar gazdasági és kulturális erőt. Ehhez a többek között a gyulafehérvári római katolikus püspökség érdekeltségébe tartozó TransylvaniaBank Rt. is hozzájárult kedvezményes hitelek nyújtásával.

Vélelmezhető ellenség

A megszállt és újra berendezkedő román állam 1945 után lefoglalta a deklaráltan ellenségesnek tekintett vagyont, és létrejött egy intézmény ezek kezelésére. Vincze Gábor felhívta a figyelmet: egy jogszabályban megalkották a vélelmezhető ellenség fogalmát. Erre hivatkozva kezdődött a magyarság szisztematikus kifosztása, és bár a kommunista diktatúrába zuhanó Magyarország tárgyalni próbált Bukaresttel, az 1953-ban megkötött vagyonjogi egyezményben végül a Rákosi-rendszer többről mondott le, mint amit a románok követeltek... Ennek következményei máig hatnak, iskolapélda, hogy a kolozsvári magyar konzulátus magyar állami tulajdonban lévő egykori épületét titokban egyetlen tollvonással a román állam tulajdonként jegyezték be a telekkönyvbe. Rendezni kéne végre közös dolgainkat – mondta Vincze Gábor.

Horváth Attila alkotmánybíró, egyetemi tanár, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Magyar Állam- és Jogtörténelmi Intézetének vezetője nyomatékosította, hogy a tulajdonjog alkotmányos alapjog. Az államosítás mindig közérdekből, kártalanítással történik, amit köznyelven így hívunk, az valójában vagyonekobzás volt. A román állam területén maradt magyarok pedig csak lassan kapták

meg a román állampolgárságot, sokáig éltek jogok nélkül, ami miatt a tulajdonviszonyokba sem tudtak beleszólni.

„Románia 2001-ben kezdte el a restitúciót, a NATO-tagságnak ugyanis feltétele volt a totális diktatúrából következő kárpótlási ügyek rendezése. Korábban ráadásul kétféle ingatlan-nyilvántartási gyakorlat volt az országban. Ezeket csak 1997-ben egyesítették, ám az erről szóló törvényt nem lehet érvényesíteni, mert máig sincs országos, térképezett ingatlan-kataszter” – mutatott rá a restitúciós káoszra Kurucz Mihály, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Agrárjogi Tanszékének vezetője.

Figyelman kívül hagyott bírósági bizonyítékok

Korom Ágoston európai jogász, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karának tanársegédje szerint tetten érhetők az uniós jogot sértő intézkedések. Ilyen volt például a 2003-as szlovák földkárpótlási törvény, amely annak hatályát csak szlovák állampolgárságú és a szlovák állam területén élő emberekre terjesztette ki. Ezzel pedig megvalósította a tőke szabad áramlásának korlátozását és a diszkrimináció tilalmát. „Az uniós jog ugyan nem garantálja a tulajdonhoz való jogot, egy tagállam csatlakozásának nem feltétele, hogy kárpótlást nyújtson az elkobzott ingatlanokért, de ha valamely tagállam ilyen jogszabályt hoz, azt csakis az EU-s jognak megfelelően teheti” – hangsúlyozta Korom Ágoston.

Erről egyébként brüsszeli papírja is van a Kisebbségi Jogvédő Intézetnek, mely egy francia európai par-

A Kisebbségi Jogvédő Intézetnek a romániai restitúcióról szóló konferenciáját a Veritas Történetkutató Intézetben tartották

lamenti képviselőn keresztül kért állásfoglalást az Európai Bizottságtól, mely testület ugyanakkor eltolta magától a problémát, nem indított kötelezettségszegési eljárást az ügyben arra hivatkozva, hogy az egyéni jogszolgáltatások nem indukálnak határokon átnyúló tőkebefektetéseket. Az uniós jog érvényesülése felett örökös európai ombudsman azonban úgy foglalt állást, hogy nem utasítható el a megalapozott panasz.

„Erdélyben ugyan nincs a felvidékihez hasonló jogszabály, amibe bele lehetne kapaszkodni, ám a román bíróságok bizonyos ügyekben tendenciózusan figyelmen kívül hagynak bizonyítékokat, ez pedig ellentétes az EU-s joggal” – húzta alá a Nemzeti Közszolgálati Egyetem munkatársa.

Gyenyey Laura, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara Európai Tanszékének docense a petíciós jog és az európai ombudsman intézményének mibenlétébe, az ezek általi jogérvényesítés lehetőségeibe, a kötelezettségszegési eljárás esélyeibe avatta be a közönséget.

Kárpótlás helyett visszaállamosított ingatlanok

Imre Miklós, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karának docense alapvetően derülátó hangot ütött meg, amikor azt mondta: olyan sokszereplős, koncentrációt, alapos szervezést, sok időt és türelmet igénylő feladat a restitúció ügye, aminek a végá-

1700 hektár Brassó megyei erdővel tartozik a román állam, és ennek visszaszolgáltatásával az ottani állami erdészet bezárhatná a boltot” – hívta fel a figyelmet egy másik szempontra Ugron Béla. Az Ugron Alapítvány elnöke hangsúlyozta, hogy az erdélyi arisztokrácia küzdelme az elvett javakért nem csak a magántulajdon visszaszerzéséről szól, hanem a közösség felemel-

„Erdélyben ugyan nincs a felvidékihez hasonló jogszabály, amibe bele lehetne kapaszkodni, ám a román bíróságok bizonyos ügyekben tendenciózusan figyelmen kívül hagynak bizonyítékokat, ez pedig ellentétes az EU-s joggal.”

mása bizonyosan az Európai Unió Bírósága lesz, de a luxemburgi testülethez való eljutásig végig kell járni a stációkat.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ezernél is több magánszemély keresete nyomán 2010-ben meghozott ítéletében arra kötelezte Romániát, hogy 2012 júniusáig léptesse életbe a kárpótlásokkal kapcsolatos jogorvoslat működőképes lehetőségét, illetve zárja le az évtizedek óta húzódozó ügyeket. Az ezt célzó 2013/165-ös törvényre hivatkozva azonban Bukarest nem ezt teszi, hanem korábban már lezárt ügyeket nyit újra, és számos ingatlant visszaállamosít. Ez ellen nehéz fellépni, hiszen sok érintett ember idős, vagy külföldön él, a rövid felbevezési határidőkből való kicsúszás pedig jogvesztő hatállyal jár – avatta be a hallgatóságot be a román igazságszolgáltatás visszásságaiba Kis Júlia ügyvéd, a kolozsvári székhelyű Jogaink Egyesület alapító elnöke, aki számos konkrét esettanulmányon keresztül mutatta be a képtelen állapotokat. Emellett, mondta, a bíróságok gyakran hozzáférhetetlen dokumentumokat kérnek, egyes iratcsomók pedig kézen-közön eltűnnek. Úgy tűnik, az a cél, hogy kifárasztják az embereket, elérve, hogy feladják a jogi küzdelmet – vonhatta le a következtetést a hallgatóság.

„Az időhúzás egyik oka a kenyérharc. Az Ugron családnak például

sét is célozza, munkát adva a helybelieknek. Az Ugron Alapítvány fő célja is a helyben maradás elősegítése, az ifjúság oktatása. Az elvett vagyont közcélokra kívánják visszaszerezni.

Csinta Samu közíró, újságíró két riportkötetben (Erdély újranevezésítői – arisztokraták honfoglalása, Arisztokraták honfoglalása – Erdély újranevezésítői II.) mutatta be a magyar főnemesi családok mai aktív leszármazottainak küzdelmét a családi jószágért. „Germekeim és Kálnoky Tibor gróf gyermekei osztálytársak, innen az ismeretség és az érdeklődés” – mondta Csinta Samu, aki szerint minden hektár udvarházhoz kell egy hektár erdő, legelő. És ezt adják vissza legnehezebben.

„Kevesen, keveset tudnak erről az örökségről, ahogy az sem közismert, hogy a második világháború után sok magyar arisztokrata próbált újrakezdeni Erdélyben. Ebben az újrakezdésben a magyar főnemességnek komoly gyakorlata van” – jegyezte meg Csinta Samu.

A konferencia előadói által felrajzolt kép egyáltalán nem szívdverítő. Mégis reményt ad, hogy a Kisebbségi Jogvédő Intézet rendszeres munkával zászlóra tűzte a restitúció ügyét, amiben okosan, ravasz felkészültséggel és még több elszántsággal igenis lehet sikereket elérni.

A jogvédő intézet Erdélyben gyűjti a diszkriminációval kapcsolatos adatokat